

Nr 75

Utlåtande i anledning av motioner angående kontrollen av importerade fiskkonserver.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 251 i första kammaren av herr *Svenungsson m. fl.* och nr 286 i andra kammaren av herr *Hedin m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utfärdande av bestämmelser för kontroll av importerade fiskkonserver i likhet med motsvarande kvalitetskontroll av fiskkonserverexporten och den hygieniska kontrollen av köttkonserverimporten».

Över motionerna har utskottet på sätt föreskrives i § 46 riksdagsordningen inhämtat utlåtande från veterinärstyrelsen, fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd och kommerskollegium. På begäran av utskottet har yttrande därjämte avgivits av Svensk fisk, ekonomisk förening. Fiskeristyrelsen har bifogat yttrande från Svenska konservkontrollens råd, och kommerskollegium har bifogat yttranden från handelskamrarna i Stockholm och Göteborg, Kemikontoret och Sveriges grossistförbund.

Vissa bestämmelser om kontroll av livsmedel

Det grundläggande kravet på livsmedels beskaffenhet finns i *1951 års livsmedelsstadga* och upptas i 3 §. Där föreskrivs att vara eller ämne som används vid framställning eller beredning av livsmedel inte får vara av sådan beskaffenhet eller tillföras under sådana förhållanden eller i sådan mängd, att det färdiga livsmedlet kan antas bli skadligt att förtära eller eljest otjänligt till människoföda. Denna bestämmelse kompletteras av 12 §, enligt vilken det vid saluhållande och allt annat slags hantering av livsmedel skall vidtas sådana försiktighetsmått och i övrigt förfaras så att livsmedlen inte blir skadliga eller otjänliga. Slutligen föreskrivs i 7 § 1 mom. att vara inte får saluhållas som livsmedel om varan till följd av förskämning, förorening, felaktig beredning eller annan orsak kan antas vara skadlig eller otjänlig.

Den allmänna kontrollen av att dessa grundläggande hygieniska krav på livsmedels beskaffenhet iaktas ankommer i första hand på de lokala hälsovårdsnämnderna enligt 88 § livsmedelsstadgan. Denna reguljära kontroll skall utövas i fråga om alla slags livsmedel. Därutöver har länsstyrelserna enligt 87 § och bl. a. veterinärstyrelsen och statens institut för folkhälsan enligt 86 § tillsynsuppgifter av mera generell karaktär.

Beträffande vissa slag av livsmedel, som är särskilt viktiga från hygienisk synpunkt, har det ansetts motiverat att införa en mer detaljerad specialkontroll utöver den allmänna kontroll som skall ske enligt livsmedelsstadgan. Framför allt är så fallet med kött och köttvaror men i viss mån också med mejeriprodukter och margarinvaror. Under de senaste tio åren har en specialkontroll dessutom införts på fjäderfä.

För kontroll av importerat kött gäller särskilda bestämmelser enligt *förordningen den 30 september 1921 (nr 581) angående kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett (omtryckt SFS 1955: 434, senare ändrad SFS 1960: 439 och 1969: 27)*. Den särskilda köttimportkontrollen motiveras av att kött och köttvaror av varmblodiga djur — utom sterila konserver — är utsatta för vissa former av förstörelse som ej drabbar andra livsmedel. Sälunda skall vid importen av kött samt bl. a. köttkonserver företes intyg från offentlig sanitär myndighet i ursprungslandet om varans hygieniska beskaffenhet. Av intyget skall framgå att köttet vid utförseln var tillfredsställande förpackat och befann sig i sådant skick att det inte skäligen kunnat anses skadligt att förtära eller eljest otjänligt till människoföda. Vidare skall köttet vara försett med stämplor eller märken som visar att det vid veterinärbesiktning i ursprungslandet befunnits tjänligt till människoföda och att det kommer från en anläggning som godkänts av veterinärstyrelsen. För konserver gäller att på emballaget skall finnas stämplor eller märken, som av veterinärstyrelsen godkänts till bevis av enahanda beskaffenhet, som ovan sägs. Import av kött får endast ske till orter som veterinärstyrelsen för upp på en särskild förteckning. Vid själva importtillfället skall köttets hygieniska beskaffenhet undersökas av importbesiktningsveterinärer, som är förordnade av veterinärstyrelsen, men avlönade av vederbörande kommun. Kött och köttvaror, som faller under denna förordning, får inte införas i landet förrän varorna blivit godkända vid importbesiktningen.

Enligt kungörelsen den 17 juni 1955 (nr 435) om *införsel av vissa ägg- och mjölkprodukter*, vilken författning har tillkommit till förebyggande av sanitära olägenheter, må de produkter som anges däri, bl. a. färsk- och mjukost, äggpulver, flytande och torkad äggula, flytande äggvita och äggmassa ej införas till riket utan tillstånd av veterinärstyrelsen (1 §). Vid beviljandet av införseltillstånd äger veterinärstyrelsen föreskriva de villkor för införseln, som styrelsen finner påkallade med hänsyn till de sanitära förhållandena i ursprungslandet (ang. ändringar se SFS 1957: 110, 1959: 402, 1960: 456 och 1963: 548).

Några liknande regler om en systematisk hygienkontroll i samband med import finns däremot inte i fråga om *fisk* och *fiskprodukter* eller vegetabilier. Ett fåtal större hälsovårdsnämnder har emellertid enligt vad som uppges i livsmedelsstadgekommitténs betänkande (SOU 1970: 6 s. 199) låtit en importkontroll av sistnämnda livsmedelsslag i viss utsträckning ingå som ett led i den rutinmässiga livsmedelskontrollen enligt 1951 års stadga. I and-

ra fall kommer dessa livsmedel, oberedda eller beredda, in under den offentliga livsmedelskontrollen först ute i detaljistledet vid hälsovårdsnämndernas eller folkhälsoinstitutets undersökningar.

I detta sammanhang bör ock uppmärksammas att tullmyndigheterna enligt 100 § 1 mom. 1951 års stadga skall underrätta hälsovårdsnämnden på orten, om det finns skäl antaga att ett livsmedel som importeras är av beskaffenhet att böra föranleda nämndens ingripande. Finner tullmyndigheten det uppenbart att varan bör omhändertagas av hälsovårdsnämnden, skall varan kvarhållas i tullen i avvaktan på nämndens beslut. Enligt 100 § 2 mom. skall importören av ett livsmedel till tullmyndigheten avge en skriftlig förklaring att livsmedlet inte innehåller annan tillsats än som godkänts av kommerskollegium.

Härjämte må erinras om *kungörelsen den 21 november 1958 med vissa bestämmelser till förebyggande av djursjukdomars införande i riket m. m.*, (ändrad SFS 1960: 457, 1961: 463, 1964: 571, 1966: 289, 1967: 383, 1969: 342). Denna, den s. k. *veterinära införselkungörelsen* har enligt 1 § till syfte att förebygga att genom införsel av djur och vissa andra varor djursjukdomar, som är smittsamma eller kan nedärvas, inkommer i riket eller här vinna ytterligare spridning.

Vid export av kött gäller *kungörelsen den 30 november 1934 (nr 563) angående kontroll vid utförsel av kött* (ändrad SFS 1936: 503, 1938: 116, 1948: 125, 1949: 409, 1960: 443). Syftet med dessa bestämmelser är givetvis inte, som beträffande importförordningen, att skydda de inhemska konsumenterna utan att möjliggöra export till andra länder bl. a. genom en garanti för att erforderlig veterinärbesiktning ägt rum i Sverige. Enligt kungörelsen skall djur från vilket kött för export härrör vara nedslaktat i offentligt slakthus eller kontrollslakteri och ha undergått föreskriven veterinärbesiktning.

Vid export av *fisk* tillgodoses motsvarande syften genom *kungörelsen den 15 september 1950 (nr 506) med vissa bestämmelser angående utförsel av fisk, fiskrom och fiskkonserver*. Enligt 1 § i kungörelsen får svensk eller i Sverige beredd fisk eller fiskrom eller svenska konserver av fisk, fiskrom, kräftdjur eller musslor ej utföras ur riket, med mindre varan uppfyller av statens jordbruksnämnd fastställda villkor i fråga om kvalitet, beredning, förpackning och beteckning. I 3 § föreskrivs att det ankommer på jordbruksnämnden att meddela de kontrollföreskrifter som erfordras för tillsyn å exporten av i denna kungörelsen avsedda varor. Kontrollör, som förordnats med stöd av dylika föreskrifter, skall äga undersöka för export avsedd vara och skall, då det erfordras för sådan undersökning, äga tillträde till lokal, där varan finnes, samt vara berättigad att uttaga prov av varan. Exportör är enligt 4 § pliktig att i den mån jordbruksnämnden så föreskriver erlägga avgift till bestridande av kostnaderna för exportkontrollen med belopp som nämnden bestämmer. I 5 § föreskrivs att påföljd för överträdelse av utförselförbudet är stadgat i lagen om straff för olovlig varuutför-

sel. Jordbruksnämndens föreskrifter har upptagits i nämndens cirkulär den 17 december 1965, nr 84, om kvalitetskontroll vid utförsel av fiskkonserver (ändrad 1966: 41 och 64).

Motionerna

I motionerna pekas på att den enda kontroll som nu förekommer av importerade fiskkonserver är den allmänna övervakningen av livsmedel, som i samband med försäljningen sker genom hälsovårdsmyndigheternas försorg. Motionärerna anför att det enligt uppgift ibland förekommer utländska konserver av mindre god kvalitet. Risk för negativa effekter på grund av otillfredsställande hygien vid tillverkningen eller på grund av olämpliga förpackningar sägs inte heller kunna uteslutas. Utöver det förhållande att konsumenterna kan riskera att få undermåliga varor på grund av otillräcklig hygienisk kontroll, medför avsaknaden av kvalitetskontroll en besvärande konkurrenssituation för den svenska fiskkonservindustrin och därmed också för det svenska yrkesfisket, framhåller motionärerna. Sålunda har, fortsätter motionärerna, fiskkonservindustrin betydande svårigheter att brottas med genom den allt hårdare konkurrensen från andra länders produkter, t. ex. sardiner, som i vissa länder framställs med betydligt lägre lönekostnader och i andra länder med indirekt stöd genom betydande statliga subventioner till fiskerinäringen.

Motionärerna anför att det skulle vara önskvärt med åtgärder som medför konkurrens på lika villkor i avseende på kvalitetskraven. Under alla förhållanden sägs de hygieniska kraven på importerade produkter böra vara lika höga som på de svensktillverkade. För att skydda de svenska konsumenterna och för att öka den svenska fiskkonservindustrins möjligheter att hävda sig i konkurrensen bör enligt motionärernas mening en betryggande kontroll av importerade fiskkonserver införas i likhet med dels den kontroll som våra motsvarande exportprodukter underkastas, dels den hygieniska kontroll, som sker i fråga om importerade köttkonserver.

Importkontroll i Norge

Kommerskollegium upplyser i sitt remissvar att införsel av fiskkonserver i Norge är underkastad kvalitetskontroll. Bestämmelsernas avfattning antyder att de tillkommit som komplement till likartad kontroll av den inhemska tillförseln av dessa varor och i syfte att befordra konkurrens på lika villkor. Inom Sveriges allmänna exportförening känner man icke till något annat fall än det norska av kvalitets- eller hälsokontroll av importerade fiskkonserver.

Verksamheten inom Joint FAO/WHO Codex Alimentarius Commission

Ur livsmedelsstadgekommitténs betänkande, del II, (SOU 1970:7) återges följande rörande Joint FAO/WHO Codex Alimentarius Commission

(Codexkommissionen). Denna är ett internationellt organ, som arbetar i gemensam regi av de två FN-sammanslutningarna FAO (Food and Agricultural Organization) och WHO (World Health Organization). Kommissionens sekretariat är förlagt till FAO:s huvudkvarter i Rom. Dess främsta uppgift är att utarbeta och fastställa internationella standards för livsmedel. Ändamålet med dessa standards skall vara att skydda konsumenternas hälsa och att trygga redlighet i livsmedelshandeln. I samband med utarbetandet av standards skall kommissionen utforma definitioner på livsmedel från råvara till slutlig produkt samt fastställa principer och metoder för provtagning och kontroll av livsmedel. Syftet med arbetet skall vara att skapa en för så många länder som möjligt gemensam livsmedelsbok, den s. k. Codex Alimentarius. Kommissionen skall vidare främja koordineringen av allt arbete rörande livsmedelsstandards, som pågår inom olika statliga och icke-statliga internationella organisationer. Resultaten av denna verksamhet är dessutom avsedda att underlätta den internationella handeln med livsmedel. Slutligen skall kommissionen, när den framtida utvecklingen så fordrar, göra ändringar och tillägg till i livsmedelsboken publicerade standards.

Förslag till ny livsmedelsstadga m. m.

Livsmedelsstadgekommittén (LSK) har enligt sina utredningsdirektiv haft att göra en allmän översyn av livsmedelslagstiftningen. Härvid hade LSK att ägna uppmärksamhet bl. a. åt formerna för livsmedelskontrollen och de offentliga kontrollorganens befogenheter. I betänkandet »Ny livsmedelsstadga m. m.», (SOU 1970: 6,7), som avgavs i mars 1970, har LSK gjort en genomgripande omarbetning av livsmedelsstadgan. Sålunda föreslås en ramförfattning i livsmedelsfrågor — en ny livsmedelsstadga — och en tillämpningskungörelse samt inrättande av ett särskilt statligt centralorgan, livsmedelsstyrelsen. Detta ämbetsverk föreslås få utfärda tillämpningskungörelsen.

I det följande redovisas de bestämmelser i den föreslagna stadgan, vilken är av särskilt intresse med hänsyn till de frågor som berörs i motionerna.

Första kapitlet innehåller inledande bestämmelser och omfattar 1—7 §§. Enligt 1 § skall vad i stadgan föreskrivs om livsmedel gälla varje vara som är avsedd att förtäras av människor och på vilken läkemedelsförordningen icke äger tillämpning. I 2 § stadgas att med hantering av livsmedel avses varje slag av hantering såsom framställning och annan beredning, behandling, förvaring, förpackning, transport, uppläggning och saluhållande av livsmedel.

Livsmedelsmyndighet är enligt 3 § *livsmedelsstadgan*, länsstyrelsen och hälsovårdsnämnden samt vederbörande militära myndighet. Livsmedelsmyndighet skall verka för att livsmedlen hanteras så att de vid saluhållande

är tillfredsställande från hälso- och näringssynpunkt samt för att redlighet iakttagas i handeln med livsmedel.

I 7 § föreskrivs att innehavare av verksamhet, där livsmedel hanteras, skall sörja för att verksamheten bedrivs i noggrann överensstämmelse med livsmedelsstadgan och dess tillämpningskungörelse. I sådant syfte skall han anordna en med hänsyn till livsmedelshanteringens art ändamålsenlig, fortlöpande tillsyn av verksamheten (*egentillsyn*). Denna egentillsyn sägs i betänkandet vara avsedd att utgöra en komplettering av den offentliga kontrollen. Tillsynen av den egna verksamheten kan utgöra kontinuerlig laboratoriekontroll i livsmedelsindustrin och hygienkontroll av olika livsmedelslokaler och skall bekostas av företagarna själva. LSK anser nämligen att den som ägnar sig åt tillverkning, försäljning eller över huvud taget åt hantering av livsmedel — med de hälsorisker som är förenade därmed för stora befolkningsgrupper — uppenbarligen själv måste ta det ekonomiska ansvaret för livsmedlens beskaffenhet och därför se till att han bedriver denna verksamhet på ett från hygieniska synpunkter så tillfredsställande sätt som möjligt. Syftet med egentillsynen är också att skärpa företagarnas ansvar och att skapa bättre garantier för att konsumenterna erbjuds fullgoda livsmedel som hanterats på ett hygieniskt betryggande sätt.

Andra kapitlet innehåller bestämmelser om livsmedels sammansättning och beskaffenhet i övrigt samt omfattar 8—13 §§ . I 8 § återfinns den grundläggande regeln om ett livsmedels allmänna hygieniska beskaffenhet. Sålunda stadgas i paragrafen att som livsmedel ej får användas vara vilken kan antagas vara skadlig att förtära eller eljest, till följd av förskämning eller förorening eller av annan anledning, otjänlig till människoföda eller som kan antagas i övrigt överföra smitta eller orsaka sjukdom. Fråga om vara är att anse som otjänlig till människoföda kan upptagas till prövning av livsmedelsstyrelsen eller underställas styrelsen för avgörande.

För att trygga en från hälso- och näringssynpunkt tillfredsställande standard hos livsmedel äger livsmedelsstyrelsen enligt 9 § föreskriva att livsmedel av visst slag skall ha angiven sammansättning eller vara av annan särskild beskaffenhet. Sådan föreskrift kan fastställas att gälla som *livsmedelsstandard*. Livsmedel som uppfyller standarden är att anse som tjänligt till människoföda i de hänseenden standarden omfattar. — Livsmedelsstyrelsen äger även fastställa livsmedelsstandard för att säkerställa redlighet i handeln med livsmedel. — Vid prövning av fråga om livsmedelsstandard äger livsmedelsstyrelsen ålägga tillverkare eller importör att lämna uppgift till styrelsen om sammansättningen av livsmedel som han saluhåller eller i övrigt innehar.

I kommentaren till 9 § anför LSK bl. a. (s. 229), att det uppenbarligen är otillfredsställande att livsmedelsmyndigheterna hittills inte haft formell befogenhet enligt livsmedelsstadgan att uttala sig om när ett livsmedel kan be-

traktas som tjänligt. Denna brist har under senare år gjort sig särskilt gällande i fråga om livsmedel som kan innehålla olika bekämpningsmedelsrester eller bly, kvicksilver och liknande främmande ämnen. Ett livsmedels tjänlighet torde emellertid inte enbart omfatta den rent bakteriologiska eller toxikologiska beskaffenheten. Föreskrifterna i 8 kap. 1951 års stadga är sålunda till en viss del inriktade på den mera kvalitativa sammansättningen och beskaffenheten i övrigt av livsmedlen så att dessa verkligen skall motsvara vad konsumenterna erfarenhetsmässigt kräver av en fullgod vara av respektive slag. Man kan här tala om att livsmedlet i fråga skall hålla en viss standard. Bestämmelser finns sålunda om fetthalt i olika mjölkprodukter, ingående råvaror och tillsatser i sammansatta köttvaror, i saft och sylt m. m. — Av det anförda torde framgå, fortsätter LSK, att stort behov finns från såväl livsmedelsmyndigheternas som konsumenternas och näringslivets synpunkter att få fastställt om och när ett livsmedel anses ha sådan beskaffenhet att det kan rubriceras som fullgott och invändningsfritt i hygieniskt och kvalitativt hänseende, d. v. s. tjänligt till människoföda. LSK föreslår att den beskaffenhet som åsyftas därmed kallas *livsmedelsstandard*. Det förefaller naturligt att bestämmelserna härom kombineras med föreskrifterna om livsmedels sammansättning och övriga beskaffenhet. Genom detta förslag kommer livsmedelsstadgan också att anpassas till motsvarande internationella begrepp, »food standard» (Codex standard), som används inom Codex Alimentarius Commission. — Till begreppet livsmedelsstandard bör då i första hand räknas en varas beskaffenhet från bakteriologisk, kemisk och toxikologisk synpunkt samt dess sammansättning i näringsmässigt hänseende. Begreppet bör emellertid avse livsmedels beskaffenhet i vidaste bemärkelse så att frågan om standarden också kommer att omfatta vissa kvalitativa frågor som har betydelse för konsumenternas val av livsmedel. Hit hör, vid sidan av de föreskrifter som syftar till att trygga en från hälso- och närings synpunkt tillfredsställande beskaffenhet av livsmedel, dessutom bestämmelser som avser att säkerställa redlighet i handeln med livsmedel. Däremot kan till en livsmedelsstandard enligt LSK:s förslag inte räknas de kvalitetsbestämmelser vilka fastställs av statens jordbruksnämnd som normer för nämndens prisreglerande verksamhet eller för att främja avsättningen av vissa livsmedel på den inhemska och utländska marknaden.

Sjunde kapitlet innehåller bestämmelser om förbud mot saluhållande samt omfattar 45—54 §§. I 45 § stadgas att vara icke får saluhållas som livsmedel, om livsmedelsstyrelsen enligt 8 § tredje stycket funnit varan otjänlig till människoföda samt om varan eljest kan antagas vara otjänlig till människoföda eller i övrigt överföra smitta eller orsaka sjukdom. Ej heller får som livsmedel saluhållas bl. a. vara för vilken enligt 9 § första eller andra stycket fastställts livsmedelsstandard som varan icke uppfyller.

Enligt 54 § äger livsmedelsstyrelsen föreskriva att vara, för vilken förbud mot saluhållande gäller enligt 45—52 §§, ej heller får importeras till riket.

I kommentaren till paragrafen erinrar LSK om att 1951 års stadga innehåller inte någon bestämmelse om förbud mot import annat än i 4 § 2 mom. enligt vilken livsmedel, vid vars tillverkning använts annan tillsats än som blivit godkänd för livsmedlet, inte får införas till riket för att saluhållas eller för att användas vid framställning eller beredning för avsalu av livsmedel. LSK har emellertid ansett det viktigt att samma krav ställs på de importerade livsmedlen som på dem som tillverkas inom landet. I och för sig synes det inte nödvändigt att uppställa förbud mot själva importen av sådana livsmedel, som av någon anledning inte får marknadsföras i landet, eftersom bestämmelserna i 7 kap. om saluförbud ändå äger lika tillämpning på såväl svenska som importerade varor. Å andra sidan kan man inte komma ifrån att risken rent allmänt är större för att »saluförbjudna» importerade livsmedel kommer ut i handeln, eftersom någon svensk offentlig kontroll av tillverkningen i utlandet knappast kan ske. I detta hänseende kommer LSK:s förslag till en obligatorisk, fortlöpande egentillsyn enligt 7 § att få särskild betydelse. Skyldigheten att anordna en sådan egentillsyn åligger sålunda också varje importör av livsmedel, eftersom han innehar verksamhet där livsmedel hanteras. Importören måste hos sin utländske leverantör förvissa sig om att livsmedlens beskaffenhet står i överensstämmelse med de svenska bestämmelserna och själv kontrollera att så verkligen är fallet. LSK är medveten om att detta tillsynssystem kan innebära extra kostnader för importörerna lika väl som för de svenska tillverkarna och livsmedelsdistributörerna. — Enligt LSK måste emellertid den som ägnar sig åt hantering av livsmedel — med de hälsorisker som är förenade därmed för stora befolkningsgrupper — givetvis även själv få ta de ekonomiska konsekvenserna och därför se till att hanteringen, varmed också avses import, är så hygieniskt betryggande som möjligt. — Med hänsyn till risken för att »saluförbjudna» varor trots detta kommer in i landet har LSK funnit det motiverat att ge livsmedelsstyrelsen befogenhet att i särskilda fall besluta att varor, för vilka saluförbud gäller enligt de olika föreskrifterna i 7 kap., inte heller skall få importeras till riket. En bestämmelse härom har därför upptagits i 54 §. — Med denna möjlighet att föreskriva importförbud för varor som inte får saluhållas skapas också möjlighet att genomföra en effektivare, allmän kontroll av importerade livsmedel. Nuvarande begränsning av den offentliga importkontrollen till huvudsakligen köttvaruområdet är sålunda inte tillfredsställande. — Den närmare inriktningen och omfattningen av den offentliga importkontrollen bör ankomma på livsmedelsstyrelsen att bestämma. Med tanke på kostnaderna synes kontrollen endast kunna ske stickprovvis. Eftersom denna kontroll skall utövas vid sidan av före-

tagarnas egentillsyn är den en statlig angelägenhet och bör helt bekostas av staten.

Betänkandet har remissbehandlats, och frågan om ny livsmedelslagstiftning bereds f. n. inom Kungl. Maj:ts kansli.

Remissvaren

Sammanfattning

Veterinärstyrelsen delar i huvudsak motionärernas uppfattning om att en införselkontroll från livsmedelshygienisk synpunkt av fiskkonserver kan vara befogad. Innan mera långtgående författningsåtgärder vidtas torde dock resultatet av livsmedelsstadgekommitténs betänkande böra avvaktas, framhåller styrelsen. *Handelskammaren i Göteborg* redovisar liknande synpunkter. *Sveriges grossistförbund* anser att motionärernas önskemål i hygieniskt hänseende kan förväntas bli tillgodosett genom den nya livsmedelslagstiftning, som för närvarande förbereds. *Kommerskollegium* säger sig inte ha den sakkunskap som krävs för att bedöma om de sanitära skälen för en reglering i fråga om fiskkonserver är tillräckligt bärande. Om så är fallet bör enligt kollegiet bestämmelser härom införas oberoende av den nya livsmedelsstadgan samt utformas efter samma linjer som tillämpas för ägg och mjölkprodukter.

Fiskeristyrelsen anser det med hänsyn till svenskt fiske och svensk fiskkonserverindustri befogat med kvalitetskontroll av importerade fiskkonserver och tillstyrker därför bifall till motionerna. *Svensk fisk, ekonomisk förening*, förordar att en utredningsman tillkallas för att klarlägga föreliggande problem, bl. a. handelspolitiska, och framlägga förslag som syftar till att den importerade varan icke i kontrollhänseende sätts i prioriterad ställning jämfört med svensk-tillverkad vara. *Jordbruksnämnden* framhåller också de handelspolitiska svårigheterna samt anser att åtgärder som vidtagits för att främja försäljningen på export inte utan vidare kan tas till intäkt för att införa kvalitetskontroll även för den inhemska marknaden. Nämnden pekar dock på den möjlighet att tillgodose motionärernas önskemål som öppnas om bestämmelserna 9, 45 och 54 §§, i förslaget till ny livsmedelsstadga genomförs. Också *handelskammaren i Göteborg* anser att dessa bestämmelser kan komma att utformas så att specialbestämmelser om importerade fiskkonserver icke skulle erfordras. Vad gäller de rena kvalitetsegenskaperna hos varan synes det i övrigt handelskammaren rimligt att konsumenternas egen bedömning och deras fria val får bli avgörande för avsättningen på marknaden. Denna synpunkt delas av *kommerskollegiet* som i likhet med i jordbruksnämnden också framhåller att kvalitetskontrollen

av fiskkonserverexporten har till syfte att stärka de svenska fiskkonservernas konkurrenskraft på exportmarknaderna och därför inte synes kunna åberopas som skäl för en motsvarande importkontroll. *Sveriges grossistförbund* anser motionärernas argument rörande de kvalitativa förhållandena vara baserade mer på allmänna omdömen än objektiva iakttagelser, varför förbundet förordar en mer omfattande undersökning i detta stycke innan några åtgärder vidtas i syfte att skärpa kontrollen. Enligt förbundet kan åtgärderna eljest uppfattas som om de främst vore ägnade att ge vissa lättnader i den besvärande konkurrenssituationen, vilket förbundet anser olyckligt med hänsyn till de motiv som eljest präglar motionerna.

Kommerskollegium understryker vikten av att konkurrens kan ske på lika villkor. I likhet med *Stockholms handelskammare* anser dock kollegiet att önskemålet om konkurrensneutralitet inte utgör tillräckligt skäl för en särreglering av fiskkonserverimporten före den nya livsmedelsstadgans ikraftträdande.

Hygieniska synpunkter

Veterinärstyrelsen anför att styrelsen sedan länge ansett skäl föreligga för en ökad kontroll av fisk- och skaldjursprodukter utöver den som bedrivs av vissa hälsovårdsnämnder. Styrelsen har emellertid velat avvakta resultatet av livsmedelsstadgekommitténs betänkande. Enligt styrelsens uppfattning ger dock hittillsvarande erfarenhet vid handen att kravet på en särskild införselkontroll kan vara befogat.

Styrelsen anför att enligt utländska uppgifter har matförgiftning från fiskkonserver till följd av bakterietoxiner konstaterats vid flera tillfällen. Statens institut för folkhälsan har, fortsätter styrelsen, i några fall påvisat otillåten blyhalt i sardiner, härrörande från falslödningen i olackerade burkar. Andra livsmedelshygieniska riskkällor är otillåtna tillsatser och förekomst av kontaminanter som kvicksilver och biocider beroende på fångstplats och hantering. Styrelsen påpekar att hälsovårdsnämndernas stickprovskontroll av fiskkonserver vanligen inskränkt sig till enkel konditionstest. Från denna kontroll har dock inrapporterats flera fall av otillräcklig sterilisering.

Veterinärstyrelsen anser att omfattningen av en erforderlig införselkontroll närmare bör undersökas, bl. a. genom en fortsatt stickprovskontroll. Undersökningen sägs böra avse såväl fiskkonserver som även andra fiskprodukter samt skaldjursprodukter, exempelvis frysta, skalade räkor. Styrelsen har tidigare under våren 1970 tillkallat en sakkunniggrupp med uppgift att överarbeta nu gällande kontrollbestämmelser vid import av köttvaror, och denna grupp har också i uppdrag att utreda behovet av utökad importkontroll för vissa andra livsmedel häribland fisk- och skaldjursprodukter. Med nuvarande livsmedelslagstiftning torde en sådan importkontroll för de sistnämnda produkterna fordra en motsvarighet till kungörelsen om

införsel av vissa ägg- och mjölkprodukter m. m. (1955:435), enligt vilken tillstånd av veterinärstyrelsen fordras för införsel av dessa varor. Sådant tillstånd kan härvid förenas med villkor såsom stickprovsundersökning i visst avseende före införseln. I sammanhanget pekar styrelsen dock på att förslaget till ny livsmedelsstadga (SOU 1970:6) öppnar vidare möjligheter. Också *kommerskollegium* framhåller att vid sanitär reglering av fiskkonserverimporten bör bestämmelserna utformas efter samma linjer som i nämnda kungörelse. Är skälen för reglering bärande, bör bestämmelserna enligt kollegiet införas oberoende av den nya livsmedelsstadgan. Kollegiet anför fortsättningsvis att vårt land genom internationella förpliktelser icke är förhindrat att införa sanitärt betingad importkontroll då så anses erforderligt samt i den mån detta inte »innebär en förtäckt restriktion beträffande internationell handel» (art XX i GATT-stadgan; motsvarande bestämmelse i EFTA-fördraget återfinns i art. 12). En sådan åtgärd kan emellertid av berörda exportländer tas upp till behandling inom EFTA eller GATT eller vid bilaterala förhandlingar. I sådant sammanhang är det givetvis ett svenskt intresse att vidtagna importrestriktioner framstår som välgrundade från sanitär synpunkt.

Kvalitetskontroll

Fiskeristyrelsen anför i sitt yttrande att frågan om kontroll av importerade fiskkonserver i ett par omgångar tidigare varit föremål för diskussion inom Svenska konservkontrollens råd som under statens jordbruksnämnd handhar kvalitetskontroll vid utförsel av fiskkonserver. Rådet anser det angeläget att importerade fiskkonserver blir föremål för kontroll vid införsel på samma sätt som sker, då sådana varor utförs från Sverige och har därför vid olika tillfällen bl. a. hos jordbruksnämnden hemställt att sådan kontroll kommer till stånd. *Fiskeristyrelsen* anför vidare att Fiskkonserverfabrikernas förening tidigare till Konservkontrollens råd gjort viss framställning om särskild importkontroll å fiskkonserver. Den kontroll som begärts av nämnda förening liksom den som åsyftas i motionen är, påpekar styrelsen, avsedd att gå längre än den kontroll som sker genom hälsovårdsnämnder och som syftar till att tillse att varan i fråga icke är otjänlig till människoföda. Vidare avser kontrollen att säkerställa en någorlunda god kvalitet. Det i år på remiss utsända förslaget till ny livsmedelsstadga täcker enligt fiskeristyrelsen ej nämnda önskemål.

Fiskeristyrelsen upplyser om att Konservkontrollens råd vid ett par tillfällen anordnat provsmakning av vissa billiga importerade fiskkonserver och därvid funnit dessa vara av så låg kvalitet att det allvarligt måste befaras att personer som köpt därav i fortsättningen kan bli obenägna att över huvud taget förtära fiskkonserver. Dylika lågklassiga, importerade fiskkonserver kan alltså sägas verka som en propaganda mot förtärandet av fiskkonserver över huvud taget, framhåller styrelsen och tillägger att

detta går ut över jämväl svenska fiskkonserver (oavsett dessas kvalitet), svensk fiskkonservindustri och svenskt fiske. Enligt vad styrelsen erfarit hade vid underhandskontakter med personer i ifrågavarande tillverkningsland framkommit att man där menade att så länge Sverige — i motsats till en rad andra länder såsom Norge, Danmark, Västtyskland, England, Canada och USA — inte hade någon importkontroll så finge man skylla sig själv om det ibland kommer in varor av mindre god kvalitet.

Svensk fisk anför att det otvivelaktigt skulle vara av stort värde om de detaljerade kontrollföreskrifter som av statens jordbruksnämnd utfärdats vad gäller export av fiskkonserver även kunde beröra importerade konserver. Enligt föreningen är dessa i viss mån för närvarande prioriterade, då de svensktillverkade konserverna redan i fabrikationsstadiet är föremål för en omfattande hygienkontroll, som icke har någon motsvarighet i många andra länder. Att genomföra en fabrikationskontroll på importkonserver torde emellertid ställa sig svårt liksom det av bl. a. handelspolitiska skäl torde väcka betänkligheter att införa en kvalitetskontroll på importvaror, som icke samtidigt gäller inhemsk produktion, framhåller föreningen. Som ovan anförts anser därför föreningen att en utredningsman bör klarlägga de komplicerade problemen.

Jordbruksnämnden anför att den kontroll av bl. a. fiskkonserver vid utförsel, som jordbruksnämnden administrerar med stöd av kungörelsen 1950:506, syftar till att säkerställa en god kvalitet på exportvaran och därmed främja avsättningen på export. Exportvaran skall enligt bestämmelserna uppfylla särskilda villkor i fråga om såväl kvalitet, beredning, förpackning och beteckning. Kontrollen tar främst sikte på varans kvalitet och uppställer härvidlag strängare villkor än vad som enligt nuvarande livsmedelslagstiftning gäller vid saluhållande inom landet.

Jordbruksnämnden understryker att av handelspolitiska skäl måste, om införselkontroll genomförs i överensstämmelse med exportkontrollen, kontrollen gälla även den svenska produktionen av fiskkonserver för inhemsk marknad. Nämnden anser att åtgärder, som vidtagits för att främja försäljningen på export, inte utan vidare kan tas till intäkt för att införa kvalitetskontroll även för den inhemska marknaden. Som ovan anförts framhåller emellertid nämnden att, om förslaget till ny livsmedelsstadga (SOU 1970:6) genomförs, möjlighet öppnas att i mån av behov tillgodose motionärernas önskemål.

Konkurrenssynpunkter

Stockholms handelskammare anför bl. a. att principen om konkurrensneutralitet mellan inhemska och utländska produkter spelar en synnerligen viktig roll i utbytet av varor länder emellan. Självfallet är det därför av vikt att vår livsmedelslagstiftning ej ställer krav som fördyrar inhemsk produktion samtidigt som importerade livsmedel gynnas av lagstiftningen i olika

hänseenden. Den svenska fiskkonservindustrins konkurrenskraft påverkas negativt om lagstiftningen reser krav på kvalitetskontroll som ej motsvaras av bestämmelser i andra länders lagstiftning. Den i livsmedelsstadgekommitténs betänkande föreslagna obligatoriska egentillsynen kan förväntas ge upphov till besvärande merkostnader, bl. a. för företagare som framställer fiskkonserver. Denna egentillsyn har också den betydande nackdelen när det gäller internationellt varuutbyte, att man beträffande importvaror ej kan stödja sig på någon kontroll av produktionsställena utan får lita enbart till en kontroll av själva produkten. Denna kontroll blir av naturliga skäl svår genomförbar, när det gäller exempelvis importerade fiskkonserver. Det synes under dessa förhållanden ofrånkomligt att den svenska fiskkonservindustrin i framtiden kommer att belastas med kostnader i produktionsledet, vilka ej — om inte de exporterande ländernas livsmedelslagstiftning ändras i motsvarande mån — kommer att drabba de importerade varorna i samma utsträckning, framhåller handelskammaren.

Handelskammaren anser det otillfredsställande om konkurrensneutraliteten mellan svenska och importerade fiskkonserver snedvrids av det förhållandet att för de svenska varorna uppställs stränga kontrollkrav, bl. a. i tillverkningsledet, medan importerade varor undgår en motsvarande kontroll under återopande av exempelvis praktiska svårigheter för importhandeln. Enligt handelskammarens mening synes på sikt den enda lösningen på de svåra avvägningsproblem som råder i detta hänseende vara, att man inom Codex Alimentarius Commission söker tillskapa enhetliga normer för konservindustrin. Först med en internationell reglering på området kan man få effektiva garantier för att kvalitetskraven beaktas i det skede då de framför allt är påkallade, d. v. s. i tillverkningsledet. Härigenom kommer också kontrollkostnaderna att i stort sett bli desamma för alla tillverkare oavsett land, anför handelskammaren.

Handelskammaren erinrar härefter om att det enligt förslaget till ny livsmedelsstadga den 1 juli 1971 skall inrättas en livsmedelsstyrelse. I avvaktan på mer enhetliga, internationella normer då det gäller konserverade livsmedel anser handelskammaren det vara en mycket anslagen uppgift för denna styrelse att kontinuerligt hålla exportländernas olika kontrollorgan på livsmedelsområdet informerade om gällande bestämmelser beträffande bl. a. kontrollkraven. Genom denna informationsverksamhet skulle man uppenbarligen ge de utländska fabrikanterna större möjligheter att vid tillverkningen beakta de krav som genom den föreslagna nya livsmedelsstadgan förutsätts komma att gälla för den svenska marknaden och då bl. a. för fiskkonserver. Den skärpta offentliga livsmedelskontrollen som föreslås komma att gälla skulle också underlättas av ett sådant förfarande. Denna offentliga kontroll måste självfallet ha samma utgångsvärden då det gäller kvalitetskontroll av svenska och utländska fiskkonserver, framhåller handelskammaren.

Handelskammaren hänvisar vidare till att i 16 kap. i den föreslagna tillämpningskungörelsen till livsmedelsstadgan regleras vissa förhållanden beträffande fiskvaror. Det anges i ovannämnda betänkande (s. 358) att bestämmelserna i detta hänseende kan komma att behöva kompletteras efter hand. Handelskammaren förutsätter att även fiskkonserver kommer att bli föremål för reglering i anslutning till detta kapitel. Regleringen bör därvid utformas så, att dessa varor — oavsett tillverkningsland — kommer att omfattas av i möjligaste mån likvärdiga bestämmelser, anför handelskammaren.

Med hänsyn till det anförda och till de relativt snara och ingripande förändringar som kommer att äga rum på livsmedelsområdet anser handelskammaren det ej vara motiverat att nu söka få till stånd någon eventuell särreglering beträffande fiskkonserver.

Kommerskollegium understryker i fråga om önskemålet om åtgärder som medför konkurrens på lika villkor i avseende på kvalitetskraven vikten av att den blivande livsmedelslagstiftningen utformas och tillämpas så, att konkurrensen kan ske på lika villkor och att s. k. tekniska handels hinder ej skapas. Kollegiet anser, att Stockholms handelskammares ovan redovisade uttalande på denna punkt bör uppmärksammas.

Utskottet

Enligt 88 § livsmedelsstadgan åligger det hälsovårdsnämnderna att kontrollera att alla slags livsmedel uppfyller de grundläggande hygieniska kraven i fråga om livsmedels beskaffenhet, nämligen att livsmedlet inte får vara skadligt att förtära eller eljest otjänligt till människoföda. Utöver denna allmänna kontroll förekommer enligt en förordning från år 1921 särskild hygienisk kontroll vid införsel av bl. a. köttkonserver, och enligt en kungörelse från år 1955 erfordras till förebyggande av sanitära olägenheter tillstånd av veterinärstyrelsen för införsel av vissa ägg- och mjölkprodukter. För fiskkonserver finns däremot inte några liknande regler om speciell hygienkontroll vid import.

Vid export av svenska konserver av såväl kött som fisk förekommer särskild kontroll. Sålunda får enligt en kungörelse från år 1950 svenska konserver av fisk inte utföras ur riket om inte varan uppfyller vissa villkor om kvalitet, beredning m. m. som fastställts av statens jordbruksnämnd. Kontrollen syftar till att säkerställa en god kvalitet på varan och därmed främja avsättningen på export. De villkor som därvid uppställs är strängare än de krav som enligt livsmedelslagstiftningen gäller vid saluhållande inom landet.

Motionärerna hemställer att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall begära att bestämmelser utfärdas om att fiskkonserver vid import skall underkastas kontroll i likhet med den kvalitetskontroll som gäller vid export av dylika konserver och den hygieniska kontrollen vid import av köttkonserver. Till

stöd för motionsyrkandet anför motionärerna att det med hänsyn till den svenska konserverindustrins möjligheter att hävda sig i konkurrensen är önskvärt med åtgärder som medför konkurrens på lika villkor i fråga om kvalitetskraven. Vidare framhåller motionärerna att de hygieniska kraven på importerade produkter under alla förhållanden bör vara lika höga som på de svensktillverkade.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att importerade fiskkonserver blir föremål för såväl hygienisk som kvalitetsmässig kontroll genom offentlig myndighets försorg.

På grundval av livsmedelsstadgekommitténs betänkande och däröver avgivna remissvar förbereds f. n. i Kungl. Maj:ts kansli förslag till ny livsmedelslagstiftning. Såsom framgår av den föregående redogörelsen har kommittén föreslagit att det statliga centralorgan, livsmedelsstyrelsen, som föreslås inrättat, skall kunna meddela förbud mot införsel av livsmedel som inte uppfyller vissa krav. Först och främst skall förbud kunna meddelas för livsmedel som är otjänligt till människoföda. Härjämte skall införsel förbud också kunna gälla vara som inte uppfyller bl. a. kvalitativa krav som uppställts i fastställd »livsmedelsstandard» för varan i fråga. Enligt kommitténs förslag kan till en livsmedelsstandard dock inte räknas de kvalitetsbestämmelser som statens jordbruksnämnd fastställer för att främja avsättningen av vissa livsmedel på den utländska marknaden.

Genomförs kommitténs förslag till ny livsmedelsstadga kommer således motionärernas önskemål om kontroll av importerade fiskkonserver att tillgodoses, dock med den begränsningen att kraven på kvalitet inte blir lika stränga som de villkor som statens jordbruksnämnd fastställer när det gäller export. I likhet med vad som kommit till uttryck i vissa remissvar anser utskottet att det kan sättas i fråga om kvalitetskraven vid import bör vara lika höga som då det gäller att främja avsättningen av svenska produkter på den utländska marknaden. I fråga om de rena kvalitetsegenskaperna hos en vara synes det nämligen, såsom bl. a. kommerskollegium framhållit, rimligt att konsumenternas egen bedömning och deras fria val får bli avgörande för avsättningen på marknaden.

Med hänsyn till att det sålunda pågår lagstiftningsarbete varvid frågan om en ändamålsenlig hygienisk och kvalitetsmässig kontroll av importerade livsmedel torde komma att lösas kan någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna inte anses påkallad.

Utskottet hemställer

att motionerna I: 251 och II: 286 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 november 1970

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Göran Karlsson (s), Svante Kristiansson (s), Ernulf (fp), fröken Ranmark (s), herrar Skårman (fp) och Lidgard (m);

från andra kammaren: herrar Grebäck (cp), Svenning (s), Ekström (s), Hammarberg (s), Wachtmeister (m), Ekvall (s)* och Sellgren (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Skårman* (fp), *Ernulf* (fp), *Lidgard* (m), *Sellgren* (fp) och *Wachtmeister* (m), vilka ansett

a) att det avsnitt av utlåtandet på s. 15 som börjar med orden »Genomförs kommitténs» och slutar med orden »anses påkallad» bort ha följande lydelse.

Genomförs kommitténs förslag till ny livsmedelsstadga kommer således motionärernas önskemål om kontroll av importerade fiskkonserver att tillgodoseas, dock med den begränsningen att kraven på kvalitet inte blir lika stränga som de villkor som statens jordbruksnämnd fastställer när det gäller export. I likhet med vad som kommit till uttryck i vissa remissvar anser emellertid utskottet att det kan sättas i fråga om kvalitetskraven vid import inte bör vara lika höga som då det gäller att främja avsättningen av svenska produkter på den utländska marknaden. Självfallet bör i så fall också samma krav ställas på svenska varor på den inhemska marknaden. Hela den svenska livsmedelsmarknaden kännetecknas i övrigt av en strävan till högvärdigaste möjliga produkter. Att då beträffande fiskkonserver i detta avseende ställa kraven olika högt, beroende på varornas ursprungsland, synes utskottet knappast befogat.

Beaktas bör också enligt utskottets mening det försämrade konkurrensläge i förhållande till billigare importerade konserver av lägre kvalitet, i vilket våra svenska fiskkonserver kan försättas genom olika kvalitetskrav.

För närvarande pågår lagstiftningsarbete, vid vilket även den av motionärerna aktualiserade frågan bör beaktas.

b) att utskottet bort hemställa

A. att riksdagen i anledning av motionerna I: 251 och II: 286 överlämnar dessa jämte utskottets utlåtande till Kungl. Maj:t för övervägande i samband med pågående lagstiftningsarbete rörande ny livsmedelsstadga m. m. eller i annat sammanhang; samt

B. att motionerna i övrigt inte föranleder någon riksdagens åtgärd.